

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Михаил Михайлов Константинов

кат. „Математика“

Университет по архитектура, строителство и геодезия - София

относно дисертационен труд на тема:

**„Elections and Electoral Systems Around the World: Evolution,
Participation and the Introduction of Hybrid Models“**

**„Избори и избирателни системи по света: еволюция, участие и
въвеждане на хибридните модели“**

представен за присъждане на научната степен „доктор на науките“

автор: доц. д-р Стойчо Петров Стойчев

научно звено: катедра „Политология“ към Философски факултет на
Софийския университет „Св. Климент Охридски“

област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление: 3.3 Политически науки

1. Сведения по процедурата

Със заповед РД-38-36 от 23.01.2025 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ проф. д-р Тодор Вълчев във връзка с решение на Факултетния съвет на Философския факултет към Университета от 14.01.2025 г., съм назначен за член на Научното жури за провеждане на защитата на дисертационен труд, описан по-горе, и представен за присъждане на научната степен „доктор на науките“. Дисертационният труд е обсъден и насочен за публична защита на заседание на катедрения съвет на катедра „Политически науки“, Философски факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, на 16 декември 2024 г. На първото заседание на Научното жури бях определен за изготвяне на становище по процедурата.

2. За автора на дисертационния труд

Доц. д-р Стойчо Петров Стойчев е роден в гр. Шумен на 7 януари 1983 г. Завършва Софийския университет „Св. Климент Охридски“, образователна степен „бакалавър“, през 2005 г. Получава образователните степени „магистър“ в Централноевропейския университет и в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 2006 г.

През 2010 г. защитава дисертация на тема „Европеизация на представителния елит в България: измерения и ефекти“ с ръководител доц. д-р Милена Стефанова. Дисертационният труд анализира динамиката на процесите на подбор и професионализация на българския парламентарен елит, както и влиянието на европеизацията върху тях. Прави се опит за систематичен количествен анализ на процесите на трансформация на парламентарния елит, който обхваща всички български народни представители в периода 1990-2009 г. За целите на анализа е конструирана емпирична база данни, включваща стойностите на 52 променливи, отнасящи се до основни социо-демографски, професионални и политически характеристики за общо 2044 депутати.

Доц. д-р Стойчо Стойчев е заемал високи административни длъжности: началник на кабинета на министъра на образованието и науката и съветник на вицепремиера и министър на вътрешните работи на Република България през 2014 г. Има специализации по сравнителна политология и външна политика (България, 2004), по политическо консултиране и политически комуникации (Германия, 2006), по статистика (САЩ, 2016) и други.

Асистент (2011-2012 г.) и главен асистент (2012-2018 г.) в Катедрата по политология на Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Доцент по анализ на политическия риск и противодействие на организираната престъпност в катедра „Политология“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ от 2018 г. Ръководител на Лабораторията за изборни системи и технологии (ЛИСТ) към Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Преподавал е десет дисциплини в областта на политологията и анализа и противодействието на престъпността. Владее английски, немски и руски език.

Член на Международната асоциация по политически науки, на Европейския консорциум за политически изследвания и на Българската асоциация по политически науки. Активен, влиятелен и уважаван политически и политологически анализатор до настоящия момент

включително. Участник в групата по предложения за изменение и допълнение на Изборния кодекс към 51-то Обикновено народно събрание.

Автор на глави от три монографии с международен авторски колектив, на четири самостоятелни книги и на две монографии. Ръководител и участник в 23 български и международни научни проекти. Участник в 28 национални и международни конференции и конгреси. Съорганизатор на 10-тата Юбилейна национална конференция по изборни системи. Автор на 11 статии в научни списания и на 15 доклада на научни конференции. Автор на три научни студии.

Доц. Стойчо Стойчев работи активно със студентите от Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Ръководител и консултант е на три проекта за дисертации за присъждане на ОНС „доктор“ и на 25 дипломни работи.

3. Лични впечатления от кандидата

Познавам доц. Стойчо Стойчев от повече от 10 години и имам отлични впечатления от неговата научно-изследователска дейност и организационни умения. Бяхме съорганизатори на 10-тата Национална конференция по изборни системи през 2024 г. С него сме съавтори на една съвместна научна публикация (в изданието *Proceedings of the American Institute of Physics*, индексирано в Scopus и Web of Knowledge).

4. Описание на дисертационния труд

Дисертационният труд е на английски език в обем от 239 страници, разделен е на 8 глави и съдържа 22 таблици и 15 фигури. Библиографията включва 386 заглавия. Включено е приложение, което съдържа анкетната карта на проведено обширно социологическо проучване с близо 1700 респонденти. Представен е разширен автореферат на български език.

5. Актуалност на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд е особено актуална, особено на фона на продължаващата политическа криза в България от 2021 г. насам. Тази криза беше съчетана с безпрецедентна криза на доверието в честността на изборния процес като цяло и в технологията на гласуване и на изборната

система в частност. Последната криза беше предизвикана както от обективни проблеми в изборната система на страната (за решаване на които могат да се окажат полезни някои от резултатите на рецензирания дисертационен труд), така и от явната неадекватност на българската политическата класа след 2021 г.

Синергията между двете кризи беше, и още е, в състояние да подкопае доверието изобщо в демократичния процес в Република България, при това на фона на тежката международна обстановка с тежки търговски битки, продължаваща интензивна война в Европа и съответно опасност от възникване на Трета световна война. Поради това дисертационният труд на доц. Стойчо Стойчев е не само актуален, но може да се окаже полезен при разработването на стратегии за корекция на политическото поведение на българската политическа класа.

6. Анализ на приносите

Много важен принос в дисертационния труд е анализът на ефектите от машинното гласуване в Република България след въвеждането му 2014 г. Този анализ би следвало да бъде подкрепен дори още по-убедително със статистически данни за всичките избори от април 2021 г. до 27 октомври 2024 г., доколкото Република България е държавата с най-добре поддържаната изборна база данни в света. Добре са показани важността на изследването, както и ограниченията в методологията и анализа, съдържащи се в дисертационния труд.

Друг принос е предложението за подобряване на електоралните типологии. Специално трябва да се изтъкне анализът на персонализираните изборни системи в многомандатни изборни райони. Не на последно място е анализът на електоралната динамика в световен мащаб и в частност у нас. Един от съществените резултати с научно-приложен принос, е анкетата с 1699 респонденти (проведена през м. април 2024 г.), анализът на данните от нея, и направените изводи.

7. Забележки и препоръки

1. Главите и параграфите в разширения автореферат не са номерирани и това затруднява работата с текста.

2. В началото на стр. 2 от разширения автореферат, в резултат на печатна грешка, катедра „Политология“ погрешно е наречена специалност Политология.
3. В автореферата се твърди, че дисертацията общо е 200 страници, докато тя е 239 страници.
4. Би следвало навсякъде да се поясни смисълът на формалните означения, които се срещат в текста.
5. При цитиране на литературните източници е използвана Харвардската система, което не е типично за българската научна литература. Това донякъде затруднява извършването на първична статистическа обработка на литературната база данни. Понастоящем се използват системи за автоматично номериране на литературните източници както в развитите системи за компютърна обработка (като системата TeX и нейните диалекти), така и в системата Word. Препоръчвам използването на такива системи в бъдещата работа на кандидата за номериране както на литературните източници, така и на други „плаващи“ обекти, като наименования на структурирани части от текста.
6. Списъкът с публикациите е даден като част от научната автобиография на кандидата. Би трябвало да се даде отделно.
7. Препоръчвам към литературните източници да се добавят данни за ISBN и doi, където това е възможно. Не само защото това вече е стандарт, но и защото улеснява работата с текста.
8. При едно бъдещо издание на този труд е добре да се сложат хиперлинкове както към вътрешни структурни части от работата (глави, параграфи, формули), така и към литературните източници. Това силно улеснява работата с текста в неговите онлайн версии, а именно такива версии ще срещаме все по-често в бъдеще. То и младото поколение други версии почти не ползва.
9. Дисертацията е представена на чужд език (английски), което по принцип е допустимо, но обикновено се прави в случаите, когато журито по конкурса е международно.
10. Представено е обширно резюме на български език (наречено „разширен автореферат“), обхващащо голяма част от текста, което удачно се комбинира с текста на английски език. Тук обаче има един дискуссионен въпрос, и той е, че твърде обемистите автореферати подриват идеята за разширено академично резюме, доколкото се приближават по обем до самия научен труд. В тази връзка по света съществува практиката за публикуване в пълен текст на дисертациите в достатъчен по обем тираж, вместо да се

публикуват автореферати. Може би трябва да се помисли за въвеждане на тази практика и у нас.

11. Няма данни за апробация на (част от) резултатите, макар че вероятно такава има в необходимия размер.
12. Не са формулирани структурирано и не са подчертани достатъчно подробно научните и научно-приложните приноси в работата, а такива безспорно има достатъчно.
13. Не е посочено кои от публикациите на кандидата са включени към дисертацията с оглед на последващото им сепариране при една нова хабилизация (в случая – за придобиване на академичната длъжност „професор“).
14. Не са представени данни за цитиранията на работите на кандидата, вкл. тези по дисертационния труд за получаване на научната степен „доктор на науките“. Такива цитирания има достатъчно и аз лично намерих няколко.
15. Не са представени данни за H-индекса на кандидата по Scopus и по Web of Science. Авторът би трябвало да търси публикации в престижни издания, които да повишат този индекс. H-индексът по Scholar Google на кандидата е равен на 6, но той не се признава от НАЦИД.
16. Включването на даден материал в литературния обзор е въпрос на личен вкус и преценка на автора. Според мен, обаче, липсва позоваване на някои фундаментални трудове в тази област, например на книгата M. Balinski, H. Young, *Fair Representation: Meeting the Ideal One Man, One Vote* (2nd ed.), Brookings Institution Press, Washington DC, 2001, ISBN 978-0815701118, която е класика и нещо като “a must” в областта на изборните системи.
17. В един научен труд по указаната тематика би било полезно да се включи и по-подробен анализ на германската изборна система, която е пропорционална, но с мажоритарна персонификация на мандатите. Тя е известна като “мерцедеса” на изборните системи и е реципирана от други държави. Недостатък на тази система е „пулсирацията“ състав на парламента в някои случаи. Това в България, при съответните конституционни ограничения, не е възможно. Има, обаче, един подобрен вариант на тази система, който е приложим в България и е дискутиран. Този подобрен вариант е приложим и за Германия, но това е друга тема.
18. Според разпоредбите на Закона за развитие на академичния състав в Република България дисертацията ще бъде качена в

пълнен обем на сайта на НАЦИД и част от горните пропуски могат да породят дискусия.

19. Препоръчвам текстът на дисертацията (на английски) да се преработи като книга с монографичен характер и да се публикува в Издателството на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Може да се помисли и за съкратено издание на български език, което да се използва и като учебно пособие по изборни системи.

8. Заключение

От горния кратък анализ могат да се направят следните изводи. Въпреки някои констатирани недостатъци, представеният дисертационен труд съдържа значителни научни и научно-приложни приноси в теорията на изборните системи. Той отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на научни длъжности досежно присъждането на научната степен „доктор на науките“. Поради това убедено препоръчвам на Почитаемото научно жури да присъди на доц. д-р Стойчо Петров Стойчев научната степен „доктор на науките“ по указаните област на висше образование и научно направление.

София, 23.04.2025 г.

Член на Научното жури

(проф. Михаил Константинов)